

Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023

Evaluatie en advies over de aanpak van de Aziatische hoornaar, Provincie Zeeland

1. Inleiding

De Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) is een invasieve exoot.¹ Deze wespachtige staat op de Unielijst, die verbonden is met de Europese verordening 1143/2014. Deze verordening verplicht lidstaten om maatregelen te nemen om de introductie van invasieve uitheemse soorten te voorkomen en om de verspreiding ervan tegen te gaan. Van belang is dat deze verplichting er is in het belang van de bescherming van de biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Andere belangen die negatief beïnvloed kunnen worden door een Europees aangewezen invasieve exoot zijn niet relevant voor de wettelijke taakstelling van lidstaten en provincies. De verantwoordelijkheid daarvoor kan genomen worden door andere belanghebbenden, waaronder ook andere overheden.

Het eerste Nederlandse nest van de Aziatische hoornaar is 2017 in Dreischor gevonden en verwijderd. Sindsdien heeft de Provincie Zeeland alle gemelde nesten van Aziatische hoornaars, voor zover mogelijk, verwijderd. Inmiddels is de soort is wijdverspreid en daarmee onmogelijk volledig te verwijderen. Vooral in de drie zuidelijke provincies is sprake van een sterke verspreiding, maar ook in andere provincies zijn in 2023 steeds meer meldingen binnengekomen. Het Ministerie van LNV heeft in 2022 besloten om dat de situatie zodanig veranderd is, dat de Aziatische hoornaar niet meer beschouwd moet worden als een soort van artikel 17 van de Europese verordening, maar van artikel 19, in die zin dat er geen sprake meer is van een uitroeiplicht, maar van een beheersplicht.

De Aziatische hoornaar heeft in 2023 veel aandacht gekregen, zowel in de media als in de politiek. Inwoners werden aangespoord om meldingen te doen en imkers gingen het gesprek aan met diverse overheden over de aanpak van deze exoot. Dit adviesrapport blikt terug op de afgelopen tijd, evalueert de aanpak tot dusver, en blikt vooruit naar de komende jaren. Dit laatste in de vorm van scenario's, handelingsperspectieven en een bestuurlijk advies.

2. Verspreiding

De populatie van de Aziatische hoornaar is in verschillende Europese landen aan het groeien. De druk in Nederland komt met name vanuit het zuiden (Frankrijk, Wallonië en Vlaanderen). De Vlaamse aanpak van deze exoot heeft dan ook veel invloed op de populatiegroei in Zeeland.

In figuur 4 zijn alle meldingen van nesten van 2023 weergegeven. Deze nesten zijn, op een aantal uitzonderingen na, verwijderd. In figuur 3 is te zien welke druk er aan de grens met Vlaanderen ontstaat. In Zeeuws-Vlaanderen zijn in 2023 ook de meeste meldingen gedaan (figuur 4). Verder is op de kaart van Nederland te zien dat de Aziatische hoornaar zich vanuit het zuiden door heel Nederland

---

¹ De Aziatische hoornaar maakt ieder jaar twee typen nesten. Het voorjaarsnest (maart - juli) is klein en relatief gemakkelijk te verwijderen met betrekkelijk geringe kosten. In de zomer (juli - augustus) bouwen de koninginnen een groot zomernest, ieder jaar opnieuw. Deze zomernesten hangen vaak op grote hoogte, verstopt in bomen en zijn moeilijk te lokaliseren. Het bestrijden van die nesten is specialistisch werk en brengt hoge kosten met zich mee. In november vliegt de koningin uit om te overwinteren en gaan de werksters dood. Het nest is inactief in de winter en wordt in het nieuwe jaar niet meer gebruikt. Bestrijding heeft dan geen nut meer.

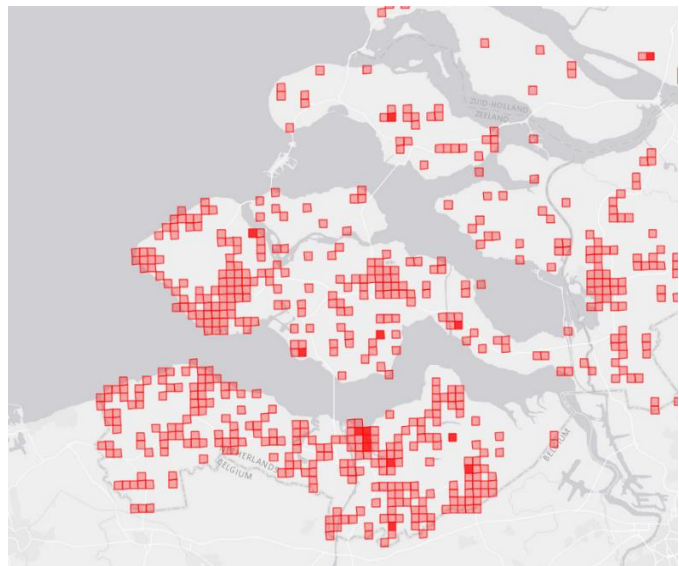
heeft verspreid (figuur 1). De vraag naar de juiste bestrijding en beste aanpak ligt ook bij de andere provincies op tafel.

In België is de aanpak in 2023 aangepast. Voorheen werden alle nesten door de Vlaamse overheid verwijderd. Nu focust men op nesten die een probleem vormen voor de biodiversiteit, in lijn met de Europese verplichting. Nesten in natuurgebieden krijgen voorrang. Andere nesten krijgen een lagere prioriteit en worden niet altijd meer geruimd. Waar dat wel gebeurt, zijn het gemeenten en lokale belangengroepen die dit uitvoeren. Deze strategiewijziging betekent dat de instroom van Aziatische hoornaars vanuit België de komende jaren mogelijk nog groter zal zijn.

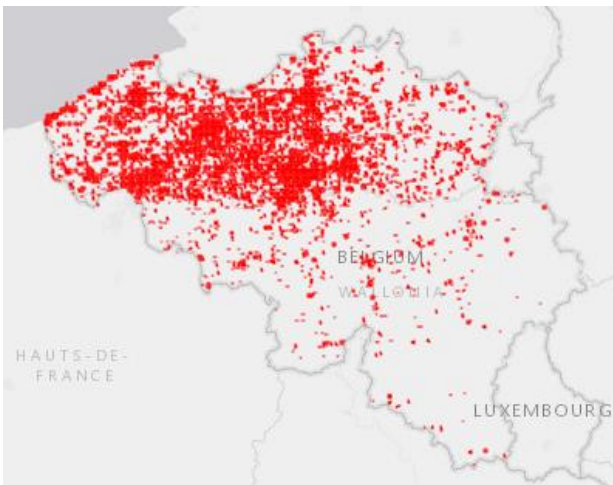
Voor de interpretatie van de Zeeuwse cijfers is het van belang dat nesten in de afgelopen jaren vooral zijn gevonden en gemeld door bewoners, en in mindere mate ook door terreinbeheerders. Dit betekent ook dat er sprake kan zijn van wat in het Engels een *observer bias* wordt genoemd. Niet overal in Zeeland wonen evenveel mensen. De meeste meldingen komen vanuit de steden en dorpen. In natuurgebieden worden minder nesten gevonden, omdat hier minder mensen wonen die nesten kunnen vinden. Dit is te zien op de verspreidingskaart van Zeeland (figuur 2) en die van Vlaanderen (figuur 3).

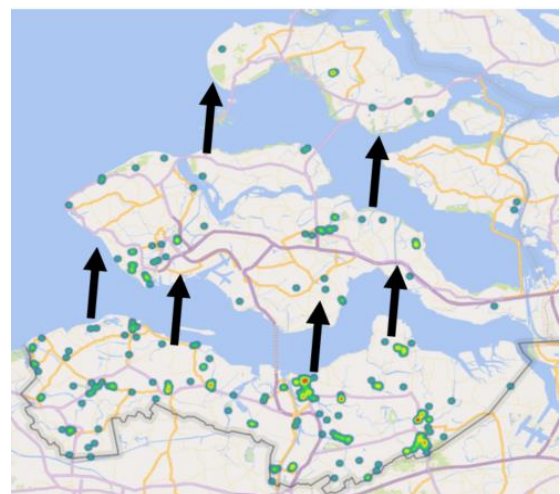
Figuur 1 - Gemelde individuen en nesten van Aziatische hoornaars in Nederland, weergegeven in 1 kilometer-blokken

Figuur 2 - Gemelde individuen en nesten van Aziatische hoornaars in Zeeland, weergegeven in 1 kilometer-blokken

Figuur 3 - Gemelde individuen en nesten van Aziatische hoornaars in Vlaanderen, weergegeven in 1 kilometer-blokken

Figuur 4 - Nesten van Aziatische hoornaars, gemeld tussen 2017 en 2023. De zwarte pijlen laten zien in welke richting de populatie zich zal uitbreiden.

3. Evaluatie 2023

3.1 Meldingen van nesten

De sterke populatiegroei in Zeeland is terug te zien in het aantal meldingen van nesten in 2023 (figuur 5) en in de kosten van bestrijdingsacties (tabel 1). In de jaren vóór 2023 was het aantal meldingen en waren de kosten nog vrij beperkt.

Figuur 5 - Aantallen gemelde nesten per jaar in Zeeland

Jaar	Aantal meldingen	Kosten (ex. BTW)
2017	1	€ 2.198
2018	1	€ 5.996
2019	0	€ 0
2020	2	€ 1.715
2021	0	€ 0
2022	19	€ 13.909
2023	300	€ 141.826

Tabel 1: Aantal meldingen van nesten per jaar, en bestrijdingskosten in euro's per jaar.

In totaal zijn er in Zeeland 300 nest-meldingen binnengekomen in 2023, die we als volgt kunnen uitsplitsen (tabel 2). Daarvan waren 227 meldingen daadwerkelijk nesten van Aziatische hoornaars. Deze zijn dan ook verwijderd in opdracht van Provincie Zeeland. De ervaring heeft geleerd dat het verwijderen niet voor alle nesten mogelijk is, omdat nesten soms op onbereikbare plekken hangen. Vier nesten zijn niet verwijderd, omdat dit na veel inspanning onmogelijk bleek te zijn. Er waren 5 meldingen, waar bij aankomst bleek dat het nest niet van Aziatische hoornaars was. Er zijn gedurende het jaar, maar voor het merendeel aan het eind van het seizoen, nesten gevonden die kapot of inactief waren. Dit betekent dat de koningin niet meer aanwezig was en bestrijding dus geen nut heeft. Die nesten zijn dan ook niet verwijderd. De categorie "overig" bevat valse meldingen en meldingen opgeruimd door andere partijen. Gemiddeld is er voor de bestrijding en verwijdering van een nest € 606 uitgegeven (tabel 3).

Type melding	Aantal meldingen
Verwijderde door Provincie Zeeland	227
Geen Aziatische hoornaar	6
Nest kapot of inactief	43
Onbereikbaar	4
Valse melding of verwijderd door andere personen	20
Totaal aantal meldingen in Zeeland	300

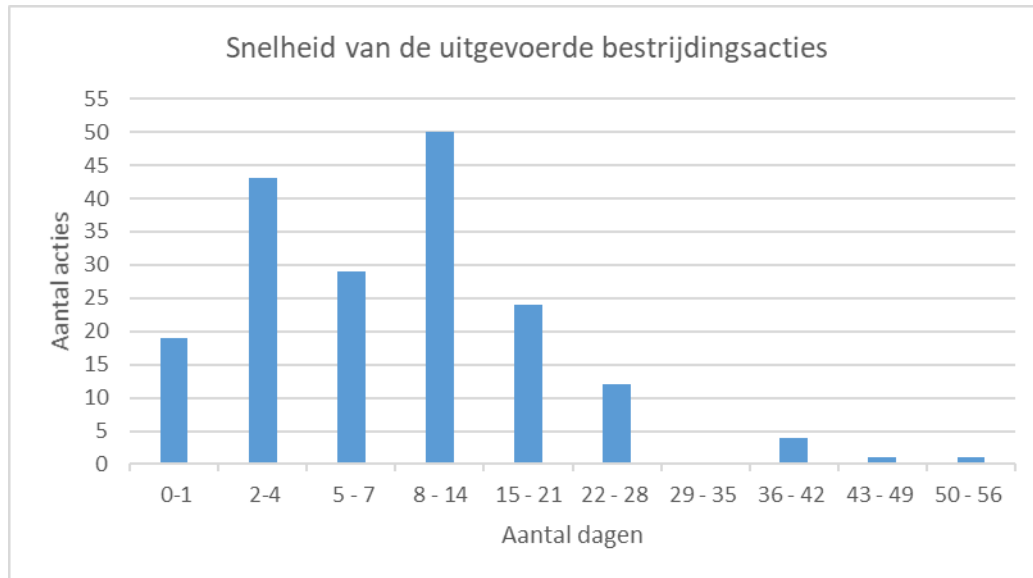
Tabel 2: Verdeling van de nest meldingen in 2023 bij Provincie Zeeland. In totaal 300 nest-meldingen. Deze meldingen zijn onderverdeeld in verschillende categorieën om een overzicht te creëren.

Kosten	
Gemiddeld	€ 606
Maximaal	€ 4.561
Minimaal	€ 80

Tabel 3: Kosten overzicht van de nestmeldingen in 2023 in Zeeland.

3.2 Snelheid van de bestrijding

Over de tijd tussen melding en ruiming is bij melders het afgelopen jaar veel ontevredenheid geweest. Er wordt verwacht dat een nest direct wordt verwijderd na de melding. Dit is praktisch onmogelijk, omdat de werkzaamheden gepland moeten worden en er veel specialistisch werk bij komt kijken. Met name de zomernesten kosten veel tijd, o.a. vanwege de uiteenlopende omstandigheden en de inhuur van hoogwerkers. Figuur 7 geeft een overzicht van de tijd tussen melding en ruiming. Het merendeel van de acties is uitgevoerd binnen 2 weken. De grafiek loopt door tot de categorie 50 tot 56 dagen, omdat er 1 unieke opdracht is geweest die organisatorisch veel tijd kostte. Tabel 4 geeft de data van figuur 7 weer.

Figuur 7 - Snelheid van de uitgevoerde bestrijdingsacties

Dagen (inclusief weekend)	Aantal acties
0-1	19
2-4	43
5 - 7	29
8 - 14	50
15 - 21	24
22 - 28	12
29 - 35	0
36 - 42	4
43 - 49	1
50 - 56	1

Tabel 4: Het aantal meldingen in 2023, geclusterd per aantal dagen. In de berekening van 183 meldingen meegenomen.

	Aantal dagen
Gemiddeld	10
Maximum	51
Minimum	0

Tabel 5: De snelheid van de nest verwijdering in 2023 (inclusief weekenddagen). De informatie is berekend over de periode half augustus tot eind november. In de berekening van 183 meldingen meegenomen.

3.3 Bestrijdingsmethode

In 2023 is er voor de bestrijding van de zomernesten gebruik gemaakt van een gifvrije bestrijding, namelijk de stofzuiger-methode. Een speciaal type stofzuiger zuigt alle rondvliegende hoornaars op in

een bak. Het nest wordt voorzichtig uit de boom gesneden, omdat de koningin in het nest verblijft. Het nest wordt samen met de bak verzamelde hoornaars vernietigd.

In de toekomst willen we gebruiken blijven maken van deze gifvrije methode. In specifieke situaties zal deze methode echter niet gebruikt kunnen worden. Er kan dan een chemische bestrijding uitgevoerd worden, mits de bestrijdingsmiddelen zijn toegelaten door het College voor de Toelating van Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden (CTGB).

Innovaties op het gebied van bestrijding worden in zowel binnen- als buiteland nauwlettend gevolgd. Een populaire ontwikkeling is de toepassing van selectieve vallen. Dit zijn vallen die in het voorjaar buiten worden geplaatst om koninginnen te vangen. Deze vallen blijken echter niet altijd selectief te zijn en veel bijvangst te hebben van andere soorten insecten. Sommige gebruikers adviseren om deze vallen vooral in het voorjaar te gebruiken. Dit is echter een kritische periode waarin ook veel andere (soms beschermde) insecten rond vliegen. Daarnaast is de effectiviteit van deze vallen onzeker. Er zijn nog geen wetenschappelijke onderzoeken die het gebruik ervan aanraden. De Provincie Zeeland stimuleert het gebruik van de voorjaarsvallen vooralsnog niet.

4. Toekomst

4.1 Scenario's

De meldingen van nesten zijn toegenomen van 19 meldingen in 2022 naar 300 meldingen in 2023. Dat is een procentuele stijging van 1.479 %. Als deze stijging doorzet, dan zullen er in 2024 circa 4.000 meldingen binnenkomen (tabel 6). In 2023 kostte de bestrijding gemiddeld € 606 per nest (tabel 3). In de 4^e kolom van tabel 6 wordt een schatting gegeven van de bestrijdingskosten per jaar, bij een toename van meldingen met 1.479% per jaar en gemiddelde kosten van € 606 per nest.

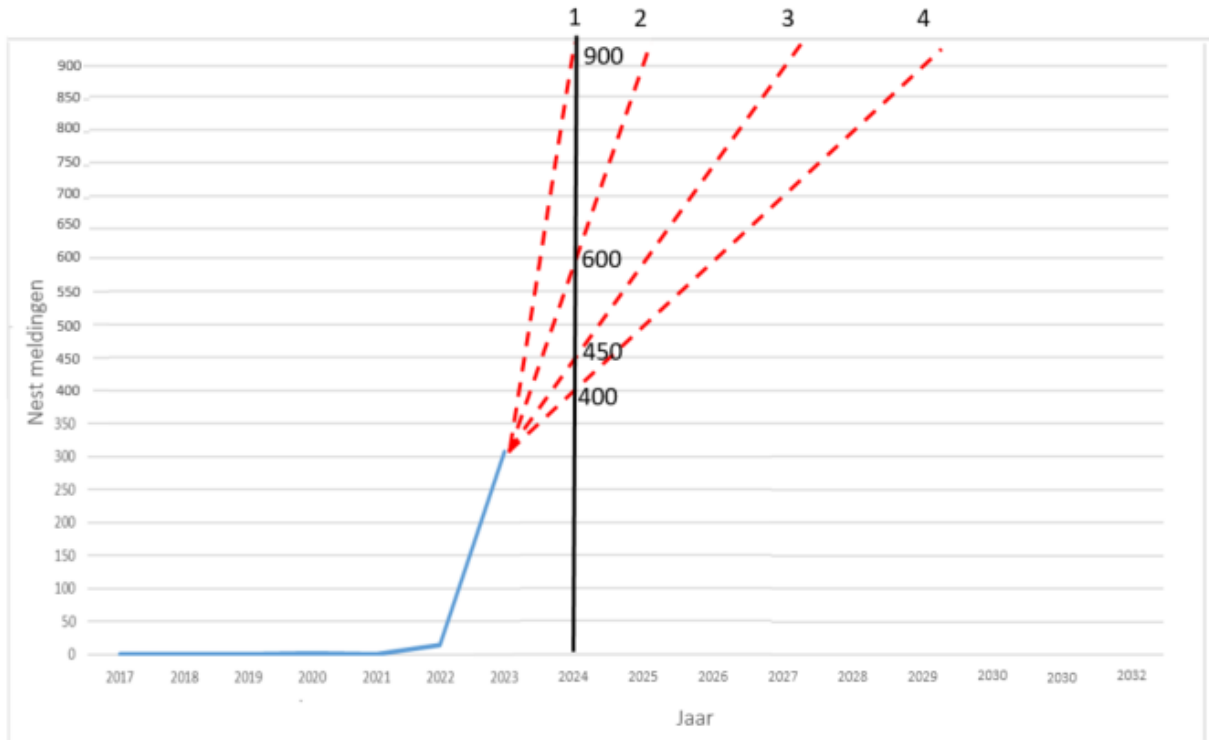
Jaar	Aantal meldingen	Procentuele stijging	Inschatting kosten (ex. btw)
2022	19	x	x
2023	300	1.479 %	x
2024	4.437	1.479 %	€ 2.688.822
2025	65.623	1.479 %	€ 39.767.677
2026	970.568	1.479 %	€ 588.163.948

Tabel 6: Actuele en voorspelde nest-meldingen van 2022 t/m 2026. De grijze getallen zijn een voorspelling, gebaseerd op de procentuele stijging in 2023. De kosten zijn berekend met een gemiddelde van €606/nest, gebaseerd op de kosten van 2023

De groei van de populatie is moeilijk te voorspellen, omdat er nog weinig data beschikbaar zijn. Het is niet erg waarschijnlijk dat de groei lineair zal doorzetten zoals weergegeven in tabel 6. Maar met een sterke toename moet zeker wel rekening worden gehouden.

Bovendien is er in 2023 veel (media)aandacht geweest voor de Aziatische hoornaar, en voor het doen van een melding. Behalve daadwerkelijke populatiegroei, kan ook deze aandacht de groeicijfers (deels) verklaren.

Om een betere inschatting te maken van toekomstige ontwikkelingen, worden er hierna een aantal scenario's beschreven: vier scenario's op basis van beschikbare Zeeuwse cijfers en één scenario op basis van de ontwikkelingen in België.

Figuur 8 - Scenario schets van Aziatische hoonraar nest meldingen. De blauwe lijn is tot stand gekomen vanuit bestaande data van de afgelopen jaren (2017-2023). De 4 rode lijnen zijn fictief en laten 4 verschillende scenario's zien. De zwarte lijn toont het verwachte aantal nesten in 2024. Scenario 1 heeft in 2024, 900 meldingen. Scenario 2 heeft in 2024, 600 meldingen. Scenario 3 heeft in 2024, 400 meldingen. Scenario 4 heeft in 2024, 400 meldingen.

Scenario 1

In 2024 verdriedubbelt de groei en er zullen 900 meldingen binnenkomen. Met een gemiddelde van € 606 per nest, zullen de bestrijdingskosten oplopen tot € 545.400. Als dezelfde groei doorzet in 2025, zouden er 2700 nest meldingen zijn met € 1.636.200 aan bestrijdingskosten.

Scenario 2

In 2024 verdubbelt de groei en zullen er 600 meldingen binnenkomen. Met een gemiddelde van € 606 per nest, zullen de kosten oplopen tot € 363.600. Als dezelfde groei doorzet in 2025, zouden er 1.200 nest meldingen zijn met € 727.200 aan bestrijdingskosten.

Scenario 3

In 2024 groeit de populatie met factor 1,5 en er zullen 450 meldingen binnen komen. Met een gemiddelde van € 606 per nest, zullen de kosten oplopen tot € 272.700. Als dezelfde groei doorgaat in 2025, zouden er 675 nest meldingen zijn met € 409.050 aan bestrijdingskosten.

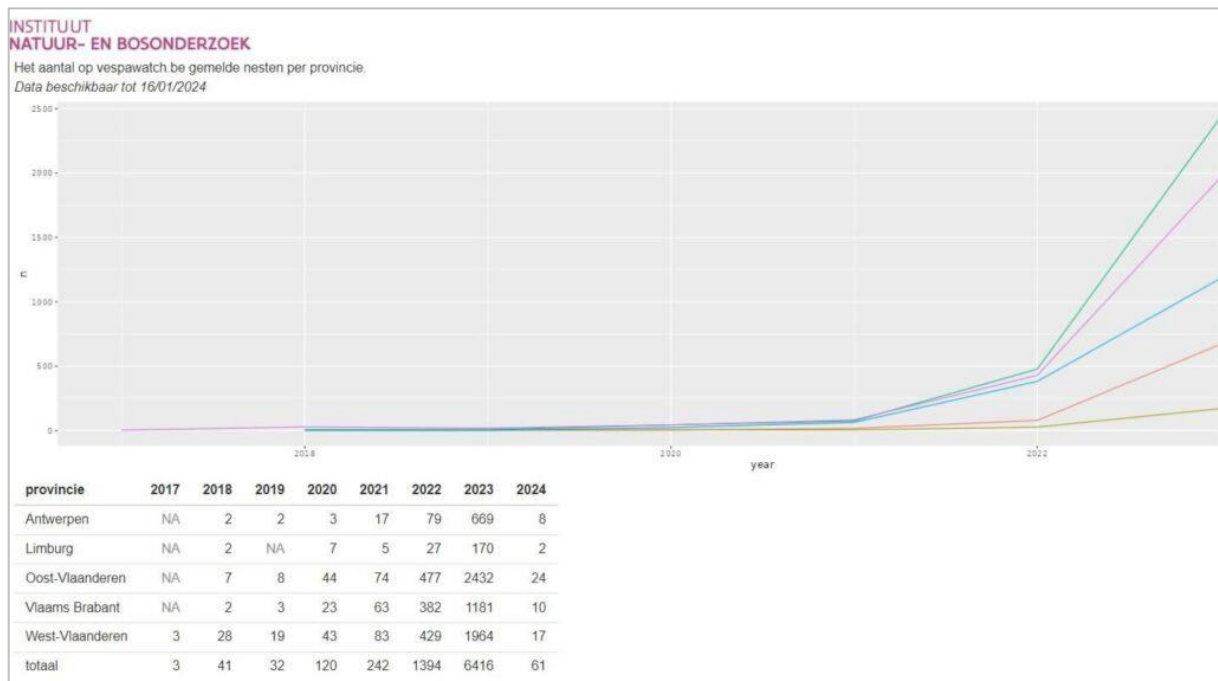
Scenario 4

In 2024 groeit de populatie met factor 1,25 en er zullen 400 meldingen binnen komen. Met een gemiddelde van € 606 per nest, zullen de kosten oplopen tot € 242.400. Als dezelfde groei doorgaat in 2025, zouden er 500 nest meldingen zijn met € 303.000 aan bestrijdingskosten.

Scenario 5 - België

Zoals eerder besproken, heeft de situatie in België veel invloed op de situatie in Zeeland. In figuur 9 is te zien dat in heel Vlaanderen het aantal gemelde nesten tussen 2021 en 2023 jaarlijks is vervijfvoudigd. Passen we deze groeicurve toe op de Zeeuwse situatie, dan valt hier in 2024 te

verwachten dat er 1.500 nesten worden gemeld en dat dit € 909.000 aan bestrijdingskosten met zich meebrengt.

Figuur 9 - Aantallen gemelde nesten in Vlaanderen van 2017 t/m 2023 (en gedeeltelijk in 2024)

Een animatie van de ontwikkeling door de tijd, geprojecteerd op de kaart van Vlaanderen, is te vinden op deze website: interactief.vrtnws.be/2022/animatie/hoornaar.mp4 (bron: Vespawatch.be).

4.2 Handelingsperspectieven

De scenario's laten een ontwikkeling zien waarbij de kosten oplopen naar onaanvaardbare waarden. Om die reden zal de aanpak moeten wijzigen. Hieronder schetsen we daarvoor enkele opties.

Optie 1 – Aanpak 2023 voortzetten (niet limiteren)

Voor optie 1 wordt dezelfde aanpak als voorgaande jaren gehanteerd. Dit houdt in dat ieder gemeld nest indien mogelijk verwijderd wordt. Als de groei van het aantal nesten doorzet en de Provincie blijft de verwijdering van ieder nest bekostigen, dan stijgen de kosten de komende jaren zeer fors.

Kiezen voor optie 1 betekent dat het beschikbare budget ontoereikend is voor de bestrijding van Aziatische hoornaars. Aan Provinciale Staten zal dan om meer budget gevraagd moeten worden. Op dit moment is voor exotenbeheer structureel € 265.381 beschikbaar gesteld. Vanwege onderuitputting in 2023 is dit budget voor 2024 en 2025 eenmalig opgehoogd naar € 340.381.

Maar het huidige budget is ook ontoereikend om andere invasieve exoten te bestrijden, die eveneens door de EU zijn aangewezen. Vooral wanneer soorten nog niet in grote getale en wijdverspreid voorkomen, en nog uitgeroeid kunnen worden, heeft de Provincie een verantwoordelijkheid om snel te handelen en deze soorten uit te roeien. Is hier niet voldoende budget voor beschikbaar, dan kan de Provincie haar wettelijke taak niet goed uitvoeren.

Optie 2 – Prioriteren van locaties

Het Ministerie van LNV heeft in 2022 aan de Europese Commissie gemeld dat de Aziatische hoornaar nu wijdverspreid voorkomt in de zuidelijke provincies en dat het uitroeien van deze soort onmogelijk is. Hiermee is de status van de Aziatische hoornaar formeel veranderd, waardoor de Provincie geen eliminatieplicht meer heeft, maar uitsluitend een beheersplicht. Provincie Zeeland mag er dus voor

kiezen om niet ieder nest te bestrijden. Dit biedt de mogelijkheid om bestrijdingsacties te prioriteren en kosten te besparen.

Optie **2A** houdt in dat we prioriteren door alleen nesten die een gevaar vormen voor de biodiversiteit te verwijderen. Hierbij kan gedacht worden aan nesten in natuurgebieden met een bufferzone van bijvoorbeeld 2 kilometer, de afstand die een hoornaar, gerekend vanaf zijn nest, maximaal aflegt voor het zoeken van voedsel. Deze prioritering is in lijn met het oogmerk van de Europese verordening. Het is belangrijk om te realiseren dat de Europese verordening gericht is op het behoud van de biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Wanneer de volksgezondheid een reden is om een nest te verwijderen, kunnen gemeenten de bestrijding faciliteren.

Optie **2B** is om te prioriteren op volksgezondheid. Dat kan betekenen dat nesten allereerst verwijderd worden op locaties zoals scholen en speelplaatsen, waar hoornaars een gevaar kunnen vormen voor kinderen. Bij deze optie dient wel rekening gehouden te worden met het volgende. Diverse autoriteiten geven aan dat de Aziatische hoornaar niet gevaarlijker is dan de gewone wesp en de Europese hoornaar. Dit wordt bevestigd door de NVWA, de Europese Commissie en het Agentschap Bos & Natuur van de Vlaamse overheid. Toch is er veel maatschappelijke druk om nesten te ruimen vanwege de volksgezondheid. Afgelopen jaar is er in de pers veel aandacht besteed aan de vermeende gevaren van de Aziatische hoornaar voor de volksgezondheid.

Optie 3 – Afbouwen bestrijding

Optie 3 is om te stoppen met de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Dit betekent dat de provincie geen opdrachten meer uitzet voor de bestrijding en verwijdering van nesten. Dit schept duidelijkheid, maar kan ook leiden tot teleurstelling en kritiek vanuit de maatschappij en de imkers. Veel inwoners, imkers en agrariërs maken zich zorgen om de veiligheid, bijenteelt en bestuiving van gewassen.

Om de maatschappij te laten wennen aan het feit dat de Aziatische hoornaar niet zal verdwijnen, kan de limitering van de bestrijding gefaseerd worden. Dit heeft duidelijk de voorkeur boven het per direct stopzetten van de bestrijding.

Een belangrijk argument om de bestrijdingskosten gefaseerd te limiteren is dat er, zoals gezegd, weinig overblijft van het structureel beschikbare budget voor de bestrijding van andere exoten dan de Aziatische hoornaar. Vooral wanneer soorten nog niet in grote getale en wijdverspreid voorkomen, en nog uitgeroeid kunnen worden, heeft de Provincie een verantwoordelijkheid om snel te handelen en deze soorten uit te roeien.

Naarmate we minder actief bestrijden kan een sterker beroep gedaan worden op andere maatschappelijke partners, zoals gemeenten, imkers en landbouworganisaties om, vanuit ieders eigen belangen en verantwoordelijkheden, een bijdrage te leveren. De Provincie kan financieel een beperkte rol blijven spelen door monitoring, onderzoek en voorlichting te betalen.

4.3 Europese aanbesteding

Als we in 2024 kosten blijven maken voor de bestrijding van Aziatische hoornaars, en de populatie hoornaars groeit zoals verwacht, dan zal de opdracht hiervoor Europees aanbesteed moeten worden. Dit kost tijd en zal moeten verlopen binnen de vastgestelde aanbestedingskaders van Provincie Zeeland.

5. Advies

Gelet op de verwachte kostenontwikkeling en de geschetste handelingsperspectieven, wordt geadviseerd om in 2024 maximaal € 300.000 te besteden aan de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Dit is ongeveer een verdubbeling van het bedrag dat in 2023 is besteed, en stelt ons in staat om binnen het beschikbare budget voor exotenbeheer mee te bewegen met de verwachte groei van het aantal gemelde nesten.

Voor de daarop volgende jaren wordt echter geadviseerd om de kosten voor bestrijding in 2025 te limiteren tot maximaal € 150.000, en in 2026 tot maximaal € 50.000. In de jaren daarna zullen alleen nog kosten gemaakt worden voor voorlichting en monitoring.

De voorgestelde limitering vindt plaats door de bestrijding Europees aan te besteden.

Door in 2024 nog een verdubbeling van de kosten toe te staan, ontstaat tijd om in gesprek te gaan met andere belanghebbenden over een eigen bijdrage aan de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Gedacht kan worden aan bijenhouders, die hun bijenvolken bedreigd zien, gemeenten die verantwoordelijk zijn voor volksgezondheid, en fruittelers die belang hebben bij bestuiving. Daarbij staat voorop dat de Provincie volgens de wettelijke taak primair verantwoordelijk is voor de bestrijding van invasieve exoten in het belang van de bescherming van de biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Deze benadering is vergelijkbaar met die in Vlaanderen. De Belgische deelstaat heeft zich na jaren bestrijding én populatiegroei teruggetrokken. Diverse gemeenten en andere organisaties in Vlaanderen hebben het beheer, vanuit hun eigen belangen, overgenomen.

Zoals gezegd, gaan we ervan uit dat de Aziatische hoornaar gevestigd is in Nederland. Dit houdt in dat de exoot onmogelijk uitgeroeid kan worden. Het is daarom logisch om over te gaan op beheersing. Maar als de populatie groeit zoals verwacht (zie bijlage 1), dan zal beheersing van de populatie Aziatische hoornaars zwaar drukken op het beschikbare budget voor de bestrijding van invasieve exoten. Hierdoor ontbreekt het aan voldoende middelen om andere soorten te bestrijden, die eveneens door de EU zijn aangewezen. Vooral wanneer soorten nog niet in grote getale en wijdverspreid voorkomen, en nog uitgeroeid kunnen worden, heeft de Provincie een verantwoordelijkheid om snel te handelen en deze soorten uit te roeien. Door vanaf 2025 de uitgaven stapsgewijs te limiteren komt een groter deel van het budget voor exotenbeheer vrij voor de andere soorten op de Europese Unielijst.

6. Overige acties in 2024

In 2024 zetten we het reguliere overleg met vertegenwoordigers van de imkers over de Aziatische hoornaar voort. Daar zal o.a. deze evaluatie van de Provinciale aanpak met hen besproken worden.

Verder zullen we actief andere maatschappelijke partners benaderen, zoals gemeenten, imkers en landbouworganisaties, met de vraag of zij mede verantwoordelijkheid willen dragen – ieder vanuit zijn eigen belang – voor de aanpak van Aziatische hoornaars. Een soortgelijke werkwijze wordt in Vlaanderen gehanteerd, waar verschillende gemeenten de verantwoordelijkheid op zich hebben genomen nemen, met name vanwege de volksgezondheid.

Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) zal dit jaar in opdracht van de Provincie vrijwilligers opleiden om nesten van Aziatische hoornaars op te sporen en om zomernesten sneller te vinden. Tot dusver hebben zich ongeveer 100 vrijwilligers aangemeld.

Tot slot zal onze kennis van, en ervaring met de aanpak van de Aziatische hoornaar gedeeld worden met andere provincies, tijdens regulier overleg over deze exoot.